

**NECESITATEA STUDIERII DISCIPLINELOR DE CONTABILITATE ÎN FORMAREA
PROFESIONALĂ UNIVERSITARĂ A SPECIALIȘTILOR (NECONTABILI)
DIN DOMENIUL ECONOMIC**

***Bădicu Galina, dr., conf. univ., ASEM
gbadiku@mail.ru***

***Mihaila Svetlana, dr., conf. univ., ASEM
sv_mihaila@yahoo.com***

Rezumat: *Obiectivul final al procesului de învățământ economic superior trebuie să fie formarea competențelor. În general, dezvoltarea economiei, se realizează cu precădere datorită progresului uman și științific, unde o sarcină foarte importantă în dezvoltarea și consolidarea afacerilor îi revine economistului. Responsabilitatea primară privind competențele specialiștilor din domeniul economic o au universitățile, care prin modernizarea planului de învățământ trebuie să țină cont de cerințele mediului profesional (angajatorilor), unde rolul economistului, se extinde dincolo de cunoștințele înguste, adaptabilitate și capacitate ridicată de a aborda diverse probleme. În acest sens, vizând interesele concurente, în sfera educației, ale universității, studenților și*

angajatorilor, particularizăm dezbateră în vederea proiectării strategiilor educației în învățământul economic superior din Republica Moldova, cu referire la necesitatea studierii disciplinelor de contabilitate în formarea profesională a specialiștilor (necontabili) din domeniul menționat. Articolul prezintă o cercetare bazată pe documentarea privind disciplinele de contabilitate incluse în curriculumul universitar la programele de licență, iar în vederea testării necesității studierii disciplinelor de contabilitate în formarea profesională a specialiștilor (necontabili) din domeniul economic s-a elaborat un chestionar.

Abstract: *The ultimate objective of the process of higher economic education should be skills training. Generally, economic development is achieved mainly due to human and scientific progress, with the economist being in charge for a very important task of developing and strengthening the business. The primary responsibility for the competence of specialists in the field of Economics lies on universities, which by modernizing the curriculum should take into account the requirements of the professional environment (employers), where the role of the economist extends beyond narrow knowledge, adaptability and high capacity to solve various problems. In this regard, targeting the competing interests in the sphere of education, the university, students and employers, we customize debates to design strategies of higher economic education in Moldova, referring to the necessity of studying the disciplines of Accounting for the professional training of specialists (with non-Accounting major) in the field mentioned above. The article represents a research based on accounting documentation regarding the subjects included in the curriculum of undergraduate academic programs, and in order to test the necessity of studying accounting subjects for the training of specialists (with non-Accounting major) in Economics, a questionnaire was developed.*

Cuvinte-cheie: învățământ economic superior, formare profesională universitară, specialiști (necontabili) din domeniul economic, mediul profesional, relevanța contabilității în educația și practica economică, Republica Moldova.

Keywords: higher economic education, vocational university training, specialists (non-accountants) in Economics, professional environment, the relevance of Accounting in education and economic practice, Moldova.

JEL: M 41

Introducere. Cunoștințele necesare pentru a activa eficient ca economist în practică, continuă să se extindă și să se schimbe rapid. Economiștii se confruntă în permanență cu așteptări și exigențe sporite legate de cunoștințele și capacitățile lor. În plus, necesitatea de a fi competitiv face să accentueze rolul și responsabilitățile economiștilor din entitățile de toate tipurile. În sistemele moderne de învățământ ale lumii, *nu mai este acceptată ideea* conform căreia învățământul economic superior ar trebuie să pregătească studenții „în general” pentru viață.

Scopul învățământului universitar modern este calificarea și profesionalizarea pentru un tip de activitate bine determinat și pentru o meserie bine definită, iar condiția, unică și esențială, de reușită a absolvenților pe o piață a muncii din ce în ce mai exigentă, este înarmarea studentului cu un grad înalt de competitivitate [1, art. 75]. Problema pe care o au azi universitățile este aceea a selecției pe care trebuie să o facă în predarea disciplinelor economice. A devenit important să se stabilească ce cunoștințe economice sunt necesare, ce este relevant, oportun și obligatoriu de predat.

Ei bine, ce este un economist? Definițiile contemporane îl plasează pe economist în acea categorie de ocupații, care are în centrul preocupărilor ei modul de administrare a bunăstării la nivel micro și macro. El, este cel care colectează și analizează informații, le procesează, monitorizează tendințe, elaborează prognoze, dar mai ales oferă soluții problemelor apărute ca urmare a comportamentului pieței și a dezechilibrelor ce derivă din acesta. Fără o cunoaștere aprofundată a legislației fiscale nu se poate numi economist. Un economist trebuie să judece și să fie competent să analizeze circumstanțele care îl afectează dintr-o piață. Fără cunoștințe vaste în domeniul contabilității, economistul nu poate fi economist. Trebuie să cunoască ceea ce înseamnă conturile contabile, elementele costului de producție, să întocmească și să analizeze situațiile financiare, să elaboreze o balanță de verificare etc.

În prezent, suntem martorii unor mari schimbări privind implementarea prevederilor procesului de la Bologna, în vederea restructurării învățământului superior pe două cicluri - licență (ciclul I) și masterat (ciclul II), introducerii în toate instituțiile de învățământ superior a sistemului de credite transferabile, elaborării și implementării unui nou Nomenclator al domeniilor și specializărilor de pregătire profesională [2].

În contextul aderării procesului de la Bologna, modificările operate în planurile de învățământ și a curriculumului universitar, au contribuit la micșorarea drastică a numărului de ore de contact direct la disciplinele de contabilitate, cu dezavantaje asupra formării profesionale universitare a studentului-economist. O latură deosebit defavorabilă în formarea profesională universitară constituie excluderea disciplinelor „Contabilitate financiară”, „Contabilitatea managerială” și „Contabilitatea întreprinderii” la diverse facultăți din cadrul ASEM (*cu excepția Facultății „Contabilitate”*) - unități de curs având ca obiective primordiale formarea competențelor cognitive.

Caracterul universal al contabilității justifică prezența disciplinelor de contabilitate ca un obiect principal de studiu în toate specializările și facultățile cu profil economic, precum și în programele de învățământ ale facultăților de alt profil: drept, inginerie, informatică etc. Contabilitatea reprezintă istoria mediului economic al entității, descrisă în situațiile financiare, exprimată în cifre deosebit de relevante în procesul decizional și în aprecierea nivelului de performanță. *În acest context, considerăm că disciplinele de contabilitate constituie unele dintre componentele de bază din totalitatea disciplinelor obligatorii în formarea specialiștilor economiști (necontabili).*

Pentru a îmbunătăți calitatea și eficiența educației, modificarea planului de învățământ necesită o examinare mai aprofundată, în vederea pregătirii de specialiști valoroși și inserției mai bune pe piața muncii a absolvenților economiști.

Întrebarea generală a cercetării formulate, la acest nivel, se referă la relevanța contabilității în educația și practica economică, care ar putea avea impact asupra competitivității absolventului. În consecință, devine prioritară reevaluarea rolului fiecărei discipline în ansamblul disciplinelor de specialitate și adaptarea predării fiecărei discipline la necesitățile concrete ale activității viitoare a absolventului.

Metodologia cercetării. Cercetarea noastră a avut drept obiectiv investigarea opiniei absolvenților cu privire la corelația dintre cunoștințele dobândite la disciplinele de contabilitate pe parcursul anilor de studii și cerințele mediului profesional. Totodată, articolul prezintă o investigație a disciplinelor de contabilitate incluse în curriculumul universitar la programele de licență în cadrul facultăților ASEM [3], care formează competențe în domeniul managementului, finanțe, relații economice internaționale etc. și este destinat să conducă la revelarea unor noi aspecte ale esenței educației în domeniul economic.

În vederea atingerii acestui obiectiv am încercat să aflăm următoarele: disciplinele de contabilitate sunt utile și necesare în pregătirea economică profesională? - în ce măsură nivelul cunoștințelor de contabilitate acumulate în mediul universitar facilitează accesul în mediul profesional?

Pentru realizarea studiului am utilizat ca metodologie de cercetare științifică, cercetarea de tip cantitativ. În acest sens, s-a elaborat un chestionar ce cuprinde 14 întrebări. Proiectarea chestionarului și formularea întrebărilor se pliază pe respectarea obiectivului principal al lucrării cu referire la necesitatea studierii disciplinelor de contabilitate în formarea profesională a specialiștilor (necontabili) din domeniul economic. Primele trei întrebări includ coordonate generale de identificare ale respondenților, precum facultatea, instituția absolvită și sexul. Celelalte întrebări vizează opinia absolvenților cu privire la capacitatea mediului universitar de a le oferi pregătire necesară pentru integrarea cu succes în mediul profesional și cerințele mediului profesional. Printr-un număr de 14 întrebări, atât cu răspunsuri unice, multiple, cât și mixte am formulat puncte de referință pentru dezbaterile nevoilor identificate în rândul masteranzilor, atât în raport de educația economică primită, cât și de experiența personală indusă de inițiativele proprii sau de entitățile

angajatoare, în vederea formulării unor propuneri coerente de integrare în curriculumul universitar al disciplinelor de contabilitate.

Rezultatele și concluziile cercetării. Chestionarul intitulat „*Necesitatea studierii disciplinele de contabilitate și evaluarea calității instruirii studenților cu profil economic (cu excepția contabililor) în mediul universitar*” a fost distribuit unui număr de 100 de absolvenți, actualmente masteranzi la diferite programe de studii la Școala Masterală, ASEM. Prin urmare, eșantionul a inclus 94 respondenți, din care 14 bărbați (14,89%) și 80 femei (85,11%). În marea majoritate, respondenții sunt absolvenți (necontabili) economiști (BA, FB, REI, SPE) ai ciclului licență, ASEM, dar și a altor universități, precum UTM, USM.

Sondajul în rândul masteranzilor, atestă întâi de toate că respondenții realizează oportunitățile pe care le poate oferi specialitatea pe care și-au ales-o și, fapt mai important, că sunt conștienți de adevărul că o bază teoretică reprezintă numai punctul de plecare, practica urmând a da valoare și recunoaștere activității pe care și-au propus să o desfășoare după absolvire.

Majoritatea au declarat că sunt angajați într-un domeniu corespunzător programului de studii la licență (46,15%), unii sunt angajați în calitate de contabil, cu toate că au absolvit altă facultate din domeniul economic (19,15%), iar restul - activează în alte domenii (34,04%).

Rezultatele cercetării confirmă că o parte semnificativă dintre respondenți percep existența anumitor dificultăți la încadrarea în mediul profesional, ca urmare a diferențelor în formarea profesională universitară: de motivație, dar și suport oferit de universități absolvenților.

Pentru a răspunde la întrebarea „*considerați că disciplinele de contabilitate sunt utile și necesare în pregătirea economică universitară*”, s-au inclus șase răspunsuri (multiple): *a) bazele contabilității, b) contabilitatea financiară, c) contabilitatea managerială, d) contabilitatea întreprinderii, e) alte discipline de contabilitate, f) nu mă pot pronunța* (fig. 1).

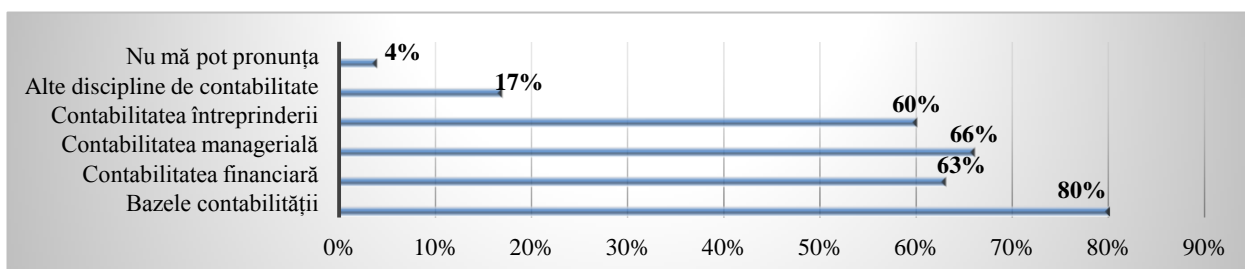

Figura 1. Necesitatea și utilitatea disciplinelor de contabilitate în formarea economică universitară

Precizăm că valorile din graficul de mai sus, nu cumulează 100%, deoarece întrebarea a conținut mai multe variante de răspuns. În baza rezultatelor prezentate, observăm că **toți absolvenții pledează pentru studierea disciplinelor de contabilitate** și, nu doar a bazelor teoretice ale contabilității, precum este prevăzut în planurile de învățământ (2015-2016) la facultățile ASEM-ului, ciclul I. Explicația este dată de relevanța studiilor de contabilitate la angajarea în câmpul muncii. În acest context, curriculumul universitar din învățământul economic superior, trebuie să fie centrat pe student și axat pe formarea de competente profesionale. În vederea depășirii situației create, ar fi binevenită o decizie privind reevaluarea strategiilor educaționale, a curriculumul universitar, care în mare măsură depinde de profilul instituțional, opinia cadrelor universitare și de rezultatele unor consultări sistematice intercorelate între mediul universitar/ academic și cel profesional. Putem menționa că micșorarea numărului de ore la disciplinele de contabilitate, prin excluderea disciplinelor menționate mai sus, se răsfrânge asupra calității însușirii de către student a noțiunilor și principiilor contabile, fapt ce influențează la pregătirea economică profesională.

Drept exemplu poate servi rezultatele următoarei întrebări ce vizează „*numărul de ore prevăzut în planul de studii pentru disciplinele de contabilitate*” (relevăm că respondenții au studiat trei discipline de contabilitate), fapt prezentat în figura 2.

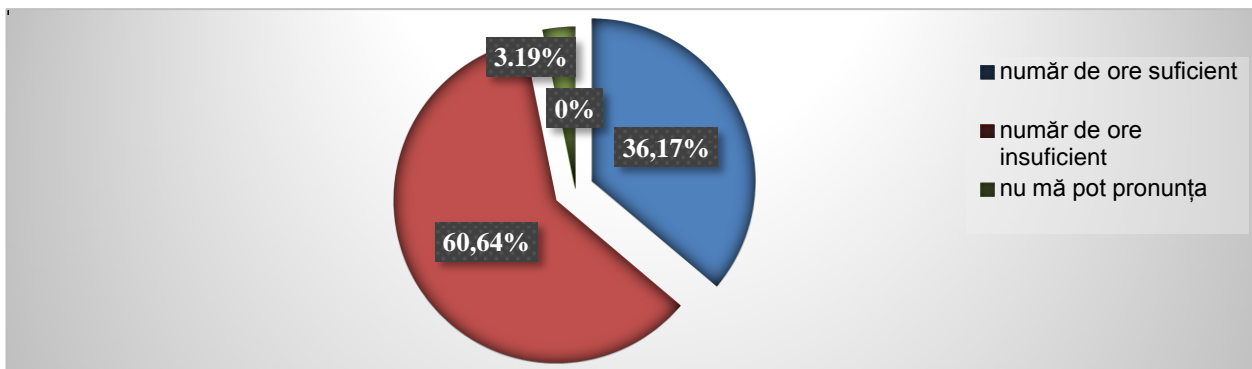

Figura 2. Numărul de ore prevăzut în planul de studii pentru disciplinele de contabilitate

Opțiunea respondenților (60,64%) pentru numărul de ore insuficient poate fi explicată prin faptul că conform curriculumului, în cadrul unui curs este preconizată studiarea a 6-7 teme, în decursul a 30 ore de curs. Astfel, contabilitatea, fiind o disciplină cu un grad mult mai înalt de concretizare/abstractizare, în comparație cu alte discipline, necesită timp și efort pentru analiza, reprezentarea și exemplificarea fenomenelor, elementelor și proceselor pe care le desemnează termenii contabili și prevederile legislației contabile naționale. Ținem să menționăm, că unii absolvenți economiști pledează pentru majorarea orelor la disciplinele de contabilitate din contul altor obiecte, care în opinia lor, nu au tangență directă cu specializarea aleasă.

Majoritatea respondenților (96,81%) consideră că *mediul universitar le oferă pregătire necesară în contabilitate pentru a profesa în mediul profesional*. Doar 3,19% dintre respondenți apreciază ca fiind redus gradul de utilitate al cunoștințelor dobândite în mediul academic pentru integrarea în mediul profesional (fig. 3).

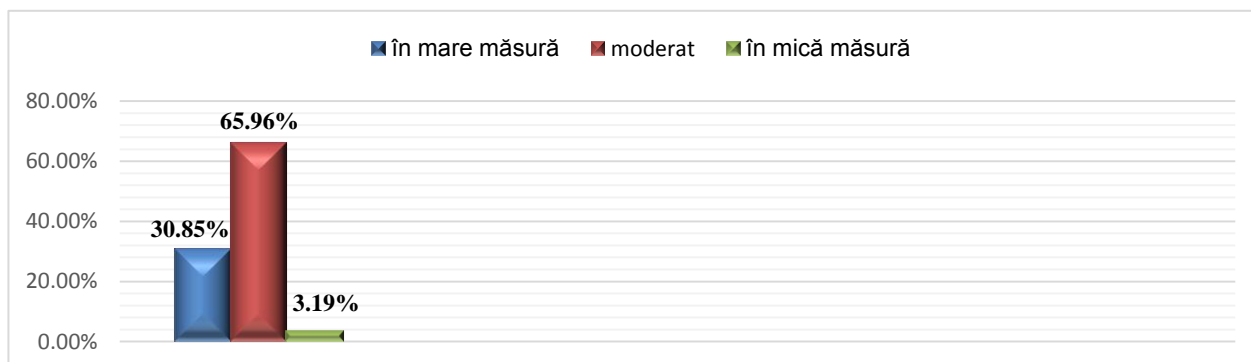
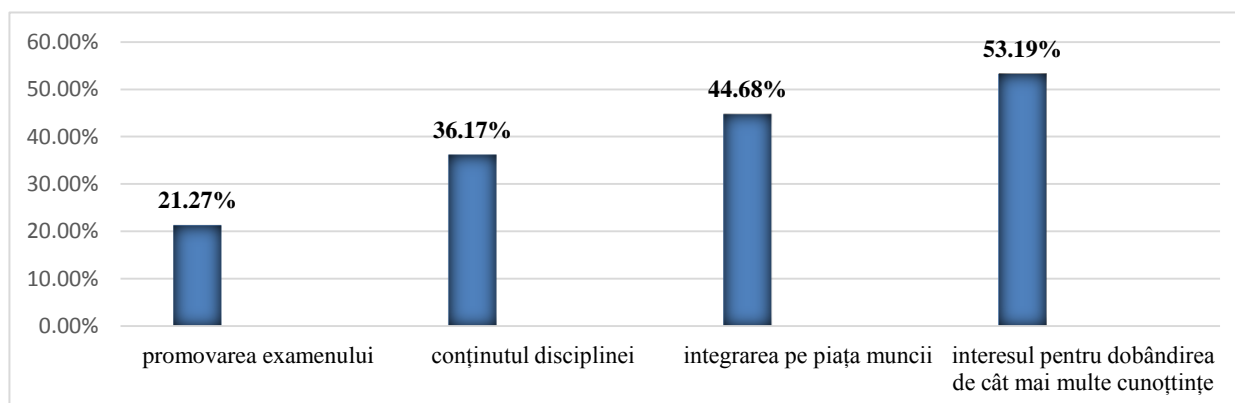

Figura 3. Capacitatea mediului universitar de a oferi absolvenților pregătire necesară în contabilitate pentru integrarea în mediul profesional

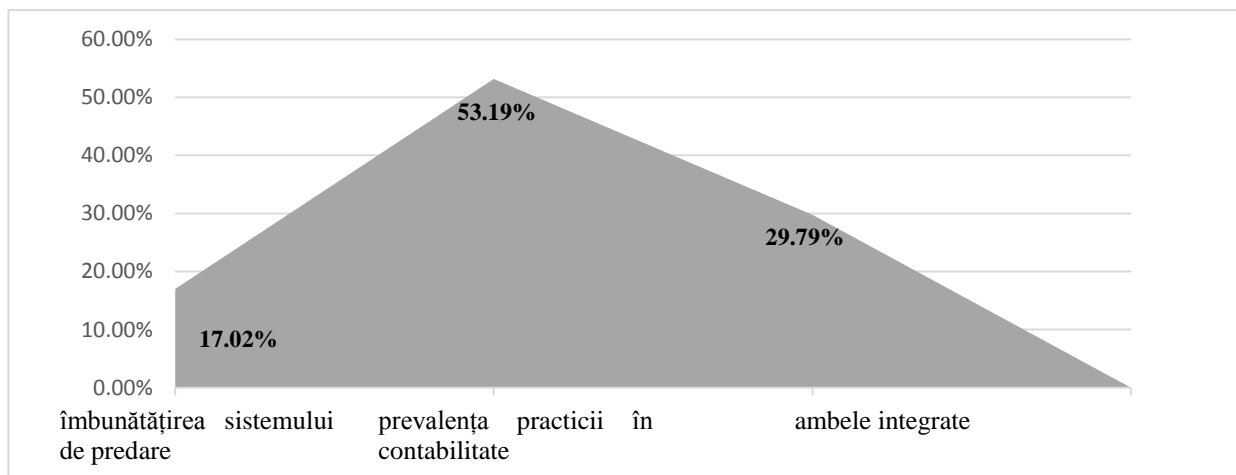
În ceea ce privește *relevanța disciplinelor studiate de contabilitate la angajarea în câmpul muncii*, 40,42% afirmă că acestea sunt în mare măsură relevante, 57,45% - moderat și doar 2,13% apreciază gradul redus de relevanță. Factorii determinanți pentru absolvenți privind acumularea de cunoștințe în domeniul contabilității pe parcursul anilor de studiu din cadrul facultății au fost clasati de către respondenți astfel: integrarea pe piața muncii (44,68%) și interesul pentru dobândirea de cât mai multe cunoștințe (53,19%), figura 4. Precizăm că valorile din graficul de mai jos nu cumulează 100%, deoarece întrebarea a conținut mai multe variante de răspuns.

Figura 4. Motivul însușirii disciplinelor de contabilitate în mediul academic

În această ordine de idei, suntem conștienți de faptul și constatăm că studierea contabilității în formarea economică universitară este necesară și utilă. De asemenea, interesul respondenților pentru acumularea de experiență profesională pe parcursul studiilor universitare este reflectat și de opiniile majoritare ale acestora privind **modul de abordare al disciplinelor de contabilitate**: prevalența practicii în contabilitate, îmbunătățirea sistemului de predare, ambele integrate, fig. 5.

Figura 5. Modul de abordare al disciplinelor de contabilitate

Cu referire la **gradul de aplicativitate în mediul profesional a cunoștințelor dobândite de contabilitate în mediul universitar**, 94,68% dintre respondenți afirmă că acestea se regăsesc în practică. Gradul redus de aplicativitate a cunoștințelor teoretice în practică, atribuit de către respondenți (5,32%) se datorează faptului că ei nu activează în domeniul economic. Opțiunile date ne permit să confirmăm că 36,17% dintre respondenți consideră că **abilitățile și cunoștințele de contabilitate acumulate în mediul academic** le oferă șanse mai mari de integrare în câmpul muncii, 61,70% - șanse medii și 2,13% s-au pronunțat pentru gradul redus, în care cunoștințele de contabilitate **facilitează accesul în mediul profesional**.

În cazul în care conform planului de studii, nu se va opta pentru alte discipline de contabilitate, **decât pentru Bazele contabilității**, i-am întrebat pe respondenți care vor fi opțiunile, oferindu-le următoarele răspunsuri: *mă voi descurca fără probleme, parțial o să întâmpin greutăți, foarte dificil și suplimentar merg la cursuri de formare profesională*. Întrebarea a conținut mai multe variante de răspuns, fapt prezentat în figura 6.

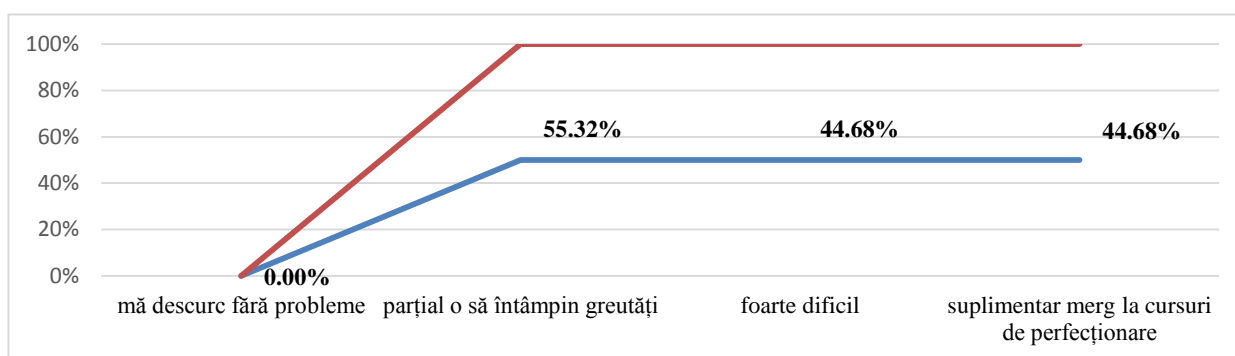

Figura 6. Opțiunile respondenților în cazul în care conform planului de studii nu se va opta pentru alte discipline de contabilitate, decât pentru Bazele contabilității

Rezultatele obținute evidențiază importanța studierii disciplinelor de contabilitate, motivând faptul că parțial vor întâmpina greutăți în mediul profesional (55,32%) și foarte dificil, având necesitatea de a merge suplimentar la cursuri de formare profesională (44,68%).

Menționăm că studierea doar a disciplinei „Bazele contabilității” oferă studenților posibilitate de a acumula cunoștințe necesare **doar sub aspect general** privind noțiunile de bază aferente raportării financiare, introducerea în contabilitatea de gestiune și valorificarea

informațiilor obținute în contabilitate pentru procesul decizional, precum și modul de contabilizare a costurilor, cheltuielilor și veniturilor, rezultatelor financiare.

Pregătirea pentru domeniul economic de activitate este recunoscută doar în baza stăpânirii competențelor, care sunt în concordanță cu contextul social-economic și cu promovarea realizărilor noi din domeniul științelor economice. Chestionați **în ce măsură apreciază necesitatea dezvoltării ulterioare a competențelor prin educație și formare profesională în domeniul contabilității după absolvirea programului de studii la licență** (masterat sau cursuri de formare profesională), respondenții au răspuns astfel: 48,93% din respondenți afirmă gradul ridicat de participare la programe de masterat și 51,07% - grad mediu.

Concluzii. Cercetarea efectuată la nivel conceptual evidențiază importanța mediului universitar pentru cel profesional, precum și necesitatea colaborării dintre mediul academic și cel profesional, în vederea formării și dezvoltării cognitive și a raționamentului profesional al viitorilor absolvenți în concordanță cu tendințele în domeniul economic. Studiul realizat și informațiile obținute sunt mai degrabă interesante, ca element de noutate și sugerează într-o primă instanță eventuale politici educaționale viitoare. Scopul acestora nu poate fi decât benefic într-o eventuală echilibrare a cererii și ofertei de pe piața muncii.

Dat fiind faptul, că studiul a lucrat cu eșantioane de disponibilitate, rezultatele prezentate sunt valabile doar pentru eșantioanele de respondenți analizate. Acestea, în nici un caz, nu pot fi generalizate pentru toți absolvenții economiști din Republica Moldova. În ceea ce privește structura eșantionului obținut, majoritatea absolvenților ce au răspuns la chestionare proveneau din ASEM. Cu toate acestea, cei ce au absolvit alte universități, sunt solidari, datele chestionării fiind practic aceleași.

În ansamblul său, sondajul ne obligă să privim cu rezerve la rezultatele obținute. Ele sunt prielnice pentru analiza evoluției ASEM, în sensul creșterii calității proceselor didactice. De asemenea, se pot trage anumite concluzii legate de politicile educative aplicate în evaluarea modului în care cunoștințele, competențele și abilitățile dobândite sunt suficiente pentru a permite absolvenților economiști să se angajeze pe piața muncii sau să-și continue studiile.

*Un lucru, însă, este indiscutabil - provocarea de menținere sau renunțare la studierea disciplinelor de contabilitate, în formarea profesională a specialiștilor (necontabili) din domeniul economic, este evidentă. Dacă ne referim la programele de învățământ, acesta trebuie să stabilească ce cunoștințe economice sunt necesare, ce este relevant, oportun și obligatoriu de predat, în vederea corespunderii cerințelor contemporane ale învățământului economic universitar și standardelor internaționale de pregătire a specialiștilor din domeniul economic. Problema principală a universităților este de a selecta disciplinele economice **pe care trebuie de predat**. Astfel, devine prioritară reevaluarea rolului fiecărei discipline în ansamblul disciplinelor de specialitate și adaptarea predării fiecărei discipline la necesitățile concrete ale activității viitoare a absolventului.*

În acest context, propunem de a selecta disciplinele obligatorii de contabilitate (numărul minim) astfel:

- 1. Programul de studii „Business și administrare” - Bazele contabilității, Contabilitatea managerială (opțiune Contabilitatea întreprinderii);*
- 2. Programul de studii „Turism” - Bazele contabilității, Contabilitatea în turism și serviciile hoteliere (opțiune Contabilitatea managerială);*
- 3. Programul de studii „Finanțe și bănci” - Bazele contabilității, Contabilitatea financiară, Contabilitatea managerială (opțiuni Contabilitatea bancară și Contabilitatea impozitelor);*
- 4. Programul de studii „Relații economice internaționale” - Bazele contabilității, (opțiuni Contabilitatea operațiilor de export și Contabilitatea internațională) etc.*

În concluzie, menționăm că perfecționarea planurilor de învățământ constituie un proces continuu și complex. Adaptarea curriculumului universitar la programele de licență și masterat la cerințele mediului profesional va asigura un nivel relevant de pregătire a specialiștilor în domeniul economic și, ca urmare, va facilita procesul de angajare a acestora în câmpul muncii.

Bibliografie:

1. Codul Educației al RM, nr.152 din 17.07.2014. <http://lex.justice.md>
2. Legea privind aprobarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior, ciclul I, nr. 142 din 07.07.2005. <http://lex.justice.md>
3. Planurile de învățământ pentru specialitățile facultăților ASEM.